

Del 1: Rapport PRIMUS for levende samlinger 2012

Bakgrunn:

Flere norske og svenske museer har meldt behov for en database for dokumentasjon og formidling av levende, biologisk materiale som inngår i museets samlinger. Feltet representerer et møte mellom natur og kultur og mellom materiell og immateriell kulturarv. Museenes eksisterende dataverktøy tilfredsstiller ikke dette feltets spesielle krav, derfor ble det i 2010 opprettet ei arbeidsgruppe som søkte om midler fra Norsk kulturråd til utvikling av en ny modul i PRIMUS. Søknaden ble innvilget, og arbeidet ble satt i gang.

Arbeidet med en slik database ble påbegynt i Sverige i 2009, men det ble av forskjellige årsaker ikke fullført. Vi overtok prosjektet, og med støtte i det som var gjort i Sverige, arbeidet vi i 2011 med å utarbeide forslag til registreringsfelt og registreringsveiledning med en ny og tilpasset PRIMUS-modul som mål.

Vi søkte om midler til utprøving og utarbeidelse av modulen i 2012. Søknaden ble innvilget, men med et noe endret mandat: I stedet for å prøve ut modulen, ble vi bedt om å utarbeide forslag til *systemuavhengig* standard og kravspesifikasjon.

Mandat:

Ut fra notatet *Utdyping av betingelsene i tildelingsbrev*, vedlegg til e-post 07.02.2012 fra Bård Bie-Larsen, har vi tolket mandatet slik:

- Prosjektet skal utvikle forslag til en systemuavhengig standard for innsamling og digital tilgjengeliggjøring av museenes levende samlinger. Standarden bør følge malen for Spectrum – the UK Museum Collections Management Standard.
- Standarden skal følges av en systematisert oversikt over hvilken informasjon som krever standardiserte begrepslister. Kulturrådet ønsker oversikt over hva som allerede finnes av definerte lister og begrepssystemer, og hva som må utvikles.
- Basert på forslag til standard og oversikt over begreper og begrepssystemer skal det utvikles en systemuavhengig kravspesifikasjon til dataverktøy. Denne skal definere krav til funksjoner i systemet og omfatte relevante datamodeller og formater for import og eksport av data.

Arbeidsgruppas sammensetning:

Følgende konsoliderte museer har vært representert i arbeidsgruppa:

1. **Bymuseet i Bergen:** Astrid Matland
2. **Hedmark fylkesmuseum** avd. Domkirkeodden, Urtehagen: Aud Jovall. Karin Bieltvedt har også deltatt på noen møter.
3. **Norsk folkemuseum** avd. Bygdø kongsgård: Jan Tore Sørdsal
4. **Museumssenteret i Hordaland** avd. Havrå: Marit Adelsten Jensen,
5. **Akershusmuseet** avd. Gamle Hvam museum: Mari Marstein, gruppas leder

Arbeidsgruppas aktiviteter i 2012:

I 2011 utarbeidet gruppa forslag til registreringsfelt og registreringsveiledning med en ny PRIMUS-modul som mål. Dette er brukt som grunnlag for arbeidet i 2012/13.

I 2012/13 har gruppa hatt fem møter: 7. mars, 20. april, 14. august, 30. november 2012 og 25. januar 2013. Minst tre av gruppas fem medlemmer har deltatt på møtene.

I tillegg:

21. januar 2012: Møte med Bård Bie-Larsen i Norsk kulturråd. Astrid Matland, Marit Adelsten Jensen og Mari Marstein deltok.

15.-17. august 2012: Samling i Nettverk for kulturlandskap, Lofoten. Alle gruppas faste medlemmer deltok. Deltakelsen ble delvis finansiert av prosjektets midler, delvis av den enkeltes arbeidssted.

22.-23. oktober 2012: Konferansen "Trädgårdsmästaren som kunskapsbärare", Gunnebo slott och trädgårdar, Mölndal, Sverige. Astrid Matland, Aud Jovall, Karin Bieltvedt og Mari Marstein deltok. Deltakelsen ble i sin helhet finansiert av den enkeltes arbeidssted.

28. november 2012: Samling i nettverk for botaniske hager, Oslo. Mari Marstein deltok for å bli orientert om nyheter i registreringsprogrammet IrisBG. Dette programmet brukes av de fleste botaniske hager i Norge, og det utvikles stadig i tett samarbeid mellom brukere og utvikler.

Resultat av gruppas arbeid:

Gruppa har i samarbeid utarbeidet dette dokumentet som består av følgende deler:

1. Rapport Primus for levende samlinger 2012
2. Forslag til standard
3. Forslag til kravspesifikasjon

Forslagene er utarbeidet på bakgrunn av våre lange erfaringer med ulike former for plantesamlinger. Det er lagt vekt på at standard og kravspesifikasjon skal være funksjonelle og gode redskaper i det daglige arbeidet.

Et registreringsprogram for levende samlinger må, som objektene selv, være levende. Det må kunne registrere endringer over tid. Objektene kan vise tegn på vantrivsel, de kan spre seg så mye at de må deles, eller de kan dø og forsvinne. Noen år er de kraftige, andre år svakere, og blomstringstida kan variere. Dette må fanges opp av programmet, og informasjonen må tas vare på for framtida.

Når det gjelder utveksling av data, må programmet være kompatibelt både med kulturhistoriske utvekslingsmodeller, slik som CIDOC CRM, og biologiske utvekslingsmodeller, slik som ABCD (Access to Biological Collection Data). Vi har ikke gått dypere inn i dette i denne omgang.

Vi ser flere uløste problemer i forslaget, blant annet knyttet til personregistreringer og til identifikasjon av planter. Ingen av gruppas medlemmer har spesiell datakompetanse, så vi ser på dette som problemer som må løses i neste runde.

Videre framdrift:

Norsk kulturråd har bestilt forslag til standard og kravspesifikasjon fra gruppa. Vi ser det som naturlig at Norsk kulturråd også tar initiativ til å drive arbeidet videre framover. Det er flere museer både i Norge og Sverige som venter spent på et resultat. Mari Marstein har dessuten innledet et samarbeid med institusjoner i Estland om innsamling og dokumentasjon av historiske hageplanter. Det samarbeidet vil også kunne nyte godt av at dette prosjektet fullføres. Det nasjonale nettverket for kulturlandskap har fulgt arbeidet vårt tett, fordi resultatet vil være av stor betydning for flere av medlemsmuseene.

De fleste botaniske hagene i Norge benytter programmet IrisBG, www.irisbg.com, et program som har norske utviklere. Programmet dekker til dels andre behov enn våre, men utviklerne består av et team dyktige botanikere, og de viser stor vilje til å utvikle og tilpasse skreddersydde systemer. Vi vil gjøre Kulturrådet oppmerksom på at de kan være aktuelle og interesserte samarbeidspartnere i arbeidet med å ta dette prosjektet videre.

Det gjenstår å utarbeide forslag til registreringsmoduler for kategoriene levende dyr og kulturlandskap. I utgangspunktet var det gruppas intensjon å favne også dette, men vi så at det ville bli for omfattende i denne omgangen.

Det er en økende interesse og bevissthet rundt verdien av planter, dyr og kulturlandskap som en del av vår kulturarv, både blant allmennheten og blant våre kolleger, i Norge som i resten av Europa. Feltet er tverrfaglig og berører dermed flere norske departementer og direktoraters ansvarsområder. Vi håper at dette vil vise seg å være en styrke, og at det kan åpne for et enda rikere samarbeid mellom Kulturdepartementet, Landbruks- og matdepartementet, Miljøverndepartementet, Riksantikvaren og Direktoratet for naturforvaltning.

Vi håper å få presentert en skisse fra Kulturrådet til videre framdrift i løpet av våren 2013. Gruppa stiller seg til disposisjon for videre arbeid, og avventer Kulturrådets beslutning.

Hvam, 29.januar 2013

Astrid Matland

Aud Jovall

Jan Tore Sørdsdal

Marit Adelsten Jensen

Mari Marstein